Eduskunta
Lakivaliokunta

HE 146/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta

1 Yleistä

Lakivaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitoksen lausuntoa rikoslain 17 luvun, ulkomaalaislain 185 §:n ja aluevalvontalain 44 §:n muuttamisesta siten, että rikoslakiin tulisi lisättäväksi uusi säännös maahantulokiellon rikkomisesta. Uudella rangaistussäännöksellä saatettaisiin kaikki maahantulokiellon rikkomiset yhtenäisen rangaistusasteikon alle ja täsmennettäisiin maahantulokiellon rikkomisena rangaistavien tekojen tunnusmerkistöä.

2 Helsingin poliisilaitoksen lausunto

Esitys on kokonaisuudessaan selkeä ja kattava ja selkeyttää nykykäytäntöä, erityisesti rangaistusasteikon osalta. Helsingin poliisilaitos kannattaa esitystä ja toteaa, että maahantulokiellon rikkomisesta annettuja säädöksiä on hyvä selkeyttää esityksen mukaisesti.

Maahantulokiellon rikkomisesta rangaistaan rikoslaissa määriteltynä valtiorajarikoksena, joka on nykymuodossaan tullut voimaan 1998. Rangaistus on sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Tämä säännös olisi käytännössä toimiva, jos se olisi tosiasiallisesti käytössä. Sama asia on kuitenkin kriminalisoitu myöhemmin ulkomaalaislaissa ulkomaalaisrikkomuksena sekä rikoslaissa lievänä valtionrajarikoksena, ja teot käsitellään näiden mukaan. Kummatkin lievemmät nimikkeet ovat rangaistavuudeltaan sakkoasioita, ja ne on säädetty ennen Schengen -säännösten muuttumista nykyiseen muotoonsa. Rajat ylittävän rikollisuuden määrä ja luonne eivät ole olleet tuolloin tiedossa.

Maahantulokiellon lisäksi myös valtion rajan ylittäminen mainitaan molemmissa pykälissä. Maahantuloon liittyvä asiakokonaisuus sisältää eritasoisia oikeushyvien loukkauksia, joiden osalta tarvitaan sekä sakko että vankeusrangaistuksentasoisia seuraamuksia. On pidettävä moitittavuudeltaan erilaisina tekoina maahan saapumista ilman asiakirjoja ja vastoin nimenomaista kieltoa.

Ulkomaalaisrikkomuksena rangaistaan hyvin erilaisia tekoja ja toisaalta suojataan erilaisia oikeushyviä. Ilman tarvittavaa matkustusasiakirjaa saapuvahenkilö saattaa usein tavoitella vain parempaa elämää Suomesta.

HELSINGIN POLIISILAITOS
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 HELSINKI
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puh. 0295 470 011, Faksi 0295 411 622

Hän ei siis lähtökohtaisesti vaaranna yhteiskunnan yleistä järjestystä ja turvallisuutta samoin kun henkilö, jonka tavoitteena on hankkia taloudellista etua rikoksia suorittamalla. Erilaiset suojattavat oikeushyvät otetaan nyt paremmin huomioon rangaistusasteikossa. Eurooppalaiset valtiot ovat ryhtyneet rajoittamaan liikkuvuutta rajoillaan. Ihmiset saattavat poistua yhdestä maasta, mutta heillä on suuri kynnys poistua Euroopasta. Voidaan arvioida, että ennen pitkää ihmisvirta ohjautuu niihin maihin, joiden lainsäädäntö on lievin ja joustavin. Suomen tulee olla vähintään pohjoismaisella ja mielellään eurooppalaisella tasolla lainsäädännön osalta.

Voimassa oleva rangaistusasteikon rajaaminen sakkoihin rajaa esitutkintaviranomaisten käytettävissä olevia tutkintakeinoja. Laajemmalla rangaistusasteikolla useat pakkokeinot ovat käytettävissä esitutkinnassa. Pakkokeinot mahdollistavat nykyistä paremmin muun muassa laittoman maahantulon järjestämisen paljastamisen. Nykyisessä liikkuvan rikollisuuden ja huomattavasti kasvaneen maahantulon viitekehyksessä rikostutkinnan tehostaminen on hyvin perusteltua. Koska säännönmukaisia rajatarkastuksia ei ole, sisämaassa tapahtuva ulkomaalaislain noudattamisen valvonta ja siihen liittyvä rikostutkinta tulee olla tehokasta.

Uusi ankarampi säädös lisää jonkin verran vankien määrää, mutta todennäköisesti vain joillakin kymmenillä. Lainsäädännön tärkein merkitys on sen ennalta estävä tavoite, sillä rajat ylittävä rikollisuus on harkittua ja suunnitelmallista toimintaa. Liikkuvat rikolliset pyrkivät suuntaamaan toimintansa sellaisiin paikkoihin, joissa ei ole riskiä joutua vankilaan pelkästään maahantulon johdosta ja samalla menettää taloudellista hyötyä. Tässä mielessä Suomi olisi houkuttava rikosten tekemisen kohdemaa alhaisen rangaistusasteikon takia. Oletettavasti osa maahantulokiellossa olevista jättää saapumatta Suomeen, kun rangaistusasteikko on ankarampi.

3 Lopuksi

Poliisilaitos kannattaa esityksen päätavoitetta, jonka mukaan ulkomaalaiselle määrätyn maahantulokiellon rikkomuksen seuraamuksena tulisi olla myös vankeusrangaistus kuten muissa Pohjoismaissa. Maahantulokielloin rikkomisesta on voitava kussakin tapauksessa määrätä teon paheksuttavuutta eli vahingollisuutta tai vaarallisuutta vastaava rangaistus. Rangaistussäännökset on oltava täsmällisiä ja takkarajaisia sekä soveltamisalaltaan selkeitä. Lisäksi rikokset, joista voidaan tuomita vankeusrangaistus, tulisi pääsääntöisesti olla rikoslaissa, kuten nyt on esitetty.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja Tomi Vuori

Komisario Heli Aaltonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 10.10.2018 klo 12:09. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.